

Poznaj swoje prawa

Biuletyn

z zakresu wiedzy o DZIEDZICZENIU

BIULETYN Z ZAKRESU WIEDZY PRAWNICZEJ O TEMETYCE PRZEWAŻAJĄCEJ PODCZAS
UDZIELENIA PORAD PRAWNYCH

przygotowany w ramach zadania publicznego w zakresie prowadzenia w 2022 roku punktu
nieodpłatnej pomocy prawnej oraz nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego i mediacji na
terenie powiatu Łosickiego.

Strona 1

Kodeks cywilny przewiduje dwa rodzaje dziedziczenia – ustawowe oraz testamentowe.

Każde z nich charakteryzuje się innymi cechami.

Dziedziczenie testamentowe

Podstawową zasadą obowiązującą w polskim prawie spadkowym jest prymat woli spadkodawcy. W praktyce oznacza to, że każda osoba może zdecydować, kto ma zostać jej spadkobiercą i co stanie się z jej majątkiem po śmierci.

Spadkodawca może zapisać swój majątek każdej wybranej przez siebie osobie, niezależnie od tego, czy jest z nim spokrewniona. W tym celu konieczne jest sporządzenie testamentu.

Polskie prawo cywilne rozróżnia dwie kategorie testamentów – zwykłe oraz szczególne.

Jeden testament może być sporządzony tylko przez jedną osobę.

Wykluczone jest zatem sporządzanie wspólnej ostatniej woli np. przez małżonków czy też osoby pozostające w nieformalnych związkach.

Rodzaje testamentów

W ramach testamentów zwykłych możemy wyróżnić:

- testament własnoręczny (inaczej holograficzny) – sporządzany samodzielnie przez spadkodawcę;
- testament notarialny – sporządzany przez notariusza, który dokumentuje ostatnią wolę spadkodawcy;
- testament allograficzny (inaczej urzędowy) – sporządzany w obecności urzędnika (wójta, burmistrza, prezydenta miasta, starosty, marszałka województwa, sekretarza powiatu albo gminy lub kierownika urzędu stanu cywilnego) oraz dwóch pełnoletnich świadków.

Kodeks cywilny wyróżnia także testamenty szczególne – pojawiające się, gdy niemożliwe jest zachowanie formy testamentu zwykłego, np. w sytuacji nagłego zagrożenia życia. Znajdziemy wśród nich:

- testament ustny – dla swej ważności wymaga obecności trzech pełnoletnich świadków oraz pisemnego lub ustnego potwierdzenia;
- testament podróżny – składany na polskim statku morskim lub powietrznym w obecności dwóch pełnoletnich świadków oraz dowódcy statku lub jego zastępcy;
- testament wojskowy – przeznaczony dla osób będących członkami Sił Zbrojnych (przede wszystkim żołnierzy pozostających w czynnej służbie wojskowej).

Do dziedziczenia na podstawie testamentu można powołać właściwie każdą osobę – zarówno fizyczną, jak i prawną. Jedynym ograniczeniem jest tutaj wola spadkodawcy. To on decyduje, kto

otrzyma całość lub odpowiednią część majątku po jego śmierci.

Testator ma prawo powołać do spadku jedną lub kilka osób, sam przy tym decydując, kto i w jakich udziałach nabędzie prawo do jego majątku.

Dziedziczenie ustawowe

Zupełnie inaczej wygląda kwestia dziedziczenia ustawowego. W tym wypadku spadkodawca nie ma tak naprawdę możliwości modyfikowania grona przyszłych spadkobierców, ponieważ robi to za niego sam ustawodawca.

Dziedziczenie ustawowe może mieć miejsce w następujących przypadkach:

- gdy spadkodawca nie pozostawił po sobie żadnego testamentu;
- gdy istniejący testament okazał się nieważny – taka sytuacja pojawia się najczęściej wtedy, gdy spadkobiercy ustawowi niepowołani do

BIULETYN Z ZAKRESU WIEDZY PRAWNICZEJ O TEMETYCE PRZEWAŻAJĄCEJ PODCZAS
UDZIELENIA PORAD PRAWNYCH

dziedziczenia skutecznie podważą istniejący testament przed sądem;

- gdy istnieje co prawda testament, jednak wszyscy lub część spadkobierców zdecydowali się odrzucić spadek – wówczas dochodzi do dziedziczenia ustawowego w całości lub odpowiedniej części;
- gdy istnieje testament, który odnosi się do dziedziczenia jedynie części masy spadkowej.

Dziedziczenie ustawowe oznacza w praktyce, że spadkodawca nie ma możliwości wskazania określonej grupy spadkobierców, tak jak ma to miejsce przy dziedziczeniu testamentowym. W tym przypadku jest on związany aktualnymi przepisami Kodeksu cywilnego, które wprost wskazują, kto i w jakim udziale zostaje powołany do spadku.

Spadkobiercami ustawowymi są (wg kolejności):

1, dzieci spadkodawcy oraz jego małżonek (jeśli dziecko spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku,

BIULETYN Z ZAKRESU WIEDZY PRAWNICZEJ O TEMETYCE PRZEWAŻAJACEJ PODCZAS
UDZIELENIA PORAD PRAWNYCH

to jego udział przypada jego dzieciom w częściach równych, tj. wnukom spadkodawcy);

2. małżonek spadkodawcy oraz jego rodzice – tylko gdy spadkodawca nie pozostawił po sobie zstępnych (jeżeli jedno z rodziców spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku, udział spadkowy, który by mu przypadał, przypada rodzeństwu spadkodawcy w częściach równych);

3. wyłącznie małżonek spadkodawcy – tylko gdy brak jest zstępnych spadkodawcy, jego rodziców, rodzeństwa i ich zstępnych;

4. wyłącznie dziadkowie spadkodawcy – w braku zstępnych, małżonka, rodziców, rodzeństwa i zstępnych rodzeństwa spadkodawcy;

5. gmina ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy (gdy takie miejsce można ustalić) albo Skarb Państwa (gdy ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy w Rzeczypospolitej Polskiej nie da się ustalić albo ostatnie miejsce zamieszkania spadkodawcy znajdowało się za granicą) – ta opcja pojawia się wyłącznie wtedy, gdy brak jest jakichkolwiek spadkobierców ustawowych danej osoby, tj. w przypadku braku małżonka spadkodawcy, jego krewnych i dzieci

BIULETYN Z ZAKRESU WIEDZY PRAWNICZEJ O TEMETYCE PRZEWAŻAJACEJ PODCZAS
UDZIELENIA PORAD PRAWNYCH

małżonka spadkodawcy, powołanych do
dziedziczenia z ustawy.